

Kirjailija Petri Tammisen Itämeri-haastattelusarja, osa 1

Uloimmilla luodoilla

Pekka Piri, Espoo

Pekka Piri, 70, tunnetaan kirjastaan Saagojen kutsu (WSOY 1996 / PIRIUS 2015), joka kertoo merimatkasta, jonka Piri ja hänen navigaattorinsa merikapteeni Matti Pulli tekivät avoveneellä Suomesta Islantiin vuonna 1994. Itämeren vesillä Piri on viihtynyt aina parhaiten ulkoluodoilla.

//

Maissa olin henkilöstöpäällikkö, mutta ulkoluodoilla olin onnellinen. Yleensä suuntasin Lauttasaaresta suoraan etelään, sisävesirajalle Gråskärsbådaniin asti. Joskus taas ajoin Tammisaaren Segelskärille. Saa sanoa, että pakenin niille ulkoluodoille.

Reissut alkoivat jo 70-luvun puolivälissä. Olin muuttanut Hämeestä pääkaupunkiin, ja sehän oli alkuun ahdistava kokemus. Kävistelin vuoden verran ennen kuin keksin käydä Porkkalassa kalastamassa. Sitten hankin Busterin, yritin taimenta ja linnustin, mutta en saanut lintua enkä kalaa. Ymmärsin, että pitää keskittyä jompaankumpaan, ja linnustus tuntui loogisemmalta: siinä saaliin näkee, ja loppu riippuu omista taidoista.

Rupesin jahtaamaan uroshaahkaa keväisin ja haahkaa ja allia syksyisin. Niin ja kerran ammuin merimetson, ihan erehdyksessä. Ihmettelin, että yksinäinen allia lentää, nopea räpytys vain kävi, ja vetäisin haulikon suppealla piipulla. Lintu mätkähti melkein veneeseen. Se oli korkealla lentänyt merimetso. Säikähdin, että nyt meni luvat, ja tungin linnun kiireesti ajoankkurin kangaspussiin. Maissa en puhunut edes perheelleni, painelin vain kellariin ja nyljin linnun siellä. Merimetso on aika järkäle. Jos haahka painaa nyljettynä reilut puolitoista kiloa, niin merimetson kroppa oli jo kolme ja puoli kiloa. Käärin linnun turkin mainoslehtiin ja sulloin lehdet muovipussiin ja ajoin huoltoasemalle ja heitin pussin siellä roskiin. Tuntui että juuri näin salamyhkäinen täytyy olla, kun on mennyt ampumaan sellaisen linnun. Mutta lihat me tietysti syötiin. Palastelin ne tulitikkuaikin kokoisiksi, ja kun sattui tulemaan vieraita, tarjoilin merimetson haahkapatana. Kaikille maistui, ja oikein hyvää se olikin.

Jossain vaiheessa alleja ja haahkoja rupesi tulemaan niin hyvin, että soittelin Helsingin ravintolat läpi. SAS Royal kiinnostui. Siellä keittiöpäällikkö maksoi minulle nyljetystä allista neljäkymmentä markkaa ja haahkasta täyden satasen. Se oli iso raha, mutta otti se ravintolakin annoksista varmasti omansa.

Kerran Tammisaassa ammuin säkillisen lintuja, ja vein ne suoraan sinne Royalin keittiöön. Vieläkin naurattaa kiinalaiskokin ilme: meikäläinen saapuu kampeissaan suoraan mereltä, kumoa rosterikeittiön altaan täyteen lintuja ja ryhtyy rivakkaan puukkotyöhön: Koipi, koipi, siipinivel, toinen, vatsaviilto, kaula, turkki pois ja seuraava, linnut oikealle ja nahat kaaressa vasemmalle, puoli minuuttia per pulu. Homma kävi ja keittiön väki tuijotti.

Seuraavaksi keksin, että sinne ulkoluotojen ihmeelliseen maailmaan pitää viedä muitakin. Rupesin myymään chartereita, kahdelle linnustajalle kerrallaan. Linnustettiin ja yövyttiin luotojen kupeella. Olin rakentanut punkat veneen reunoille, ja nukuin itse veneen pohjalla. Kun katalyyttilämmitin ja öljylamppu lämmittivät kuomun alla, siellähän tarkeni vielä marraskuussakin villapaidalla.

Metsästyspuoli meni niillä reissuilla kylläkin hankalaksi. Linnun ampuminen veneestä on vaativaa. Allihan menee kuuttakymppiä. Minä istuin veneen perässä ja pelkäsin joskus ihan tosissani, että pian lähtee pää, kun kaksi villiintynyttä maakrapua paahtoi haulikolla allien perään. Siinä kävi vene ahtaaksi. Nimesin sen niiden mielentilan merihumalaksi. Ajattele nyt, kiviset ulkoluodot, joilla ei kasva edes heinä, ja ympärillä säkenöivä päivä ja koko se avara meri. Ja sitten kolmenkymmenen tuhannen yksilön alliparvi painelee sadan metrin päästä mustana leveänä nauhana, että suhina käy. Ensikertalainen menee siinä suunniltaan. Se on niin valtava näky ja efekti, että niiden on pakko ampua aivan hullun lailla. Vaikka eihän parveen roiskimalla tule muuta kuin haavakoita. Amatöörit posottaa parveen ja ylimatkoilta. Todellinen saalis saadaan tarkoilla ja yksilöidyillä laukauksilla, maksimissaan kolmenkymmenen metrin päästä.

Enimmäkseen linnustinkin ihan yksin. Ne oli hiljaisia reissuja. Kerrankin ajelin Västerbådanissa aluevesirajan reunaa, joskus marraskuulla, eikä ketään missään. Sitten poliisivene ilmestyi jostakin maailman autiudesta ja ajoi viereen. Juteltiin siinä, että miten on lintuja näkynyt ja juotiin termarikahvit. Sitten kun poliisit teki jo lähtöä, minä sanoin, että onhan mulla paperit ja luvat täällä, niitähän te kai tulitte tsekkaamaan. Mutta poliisi sanoi vain, että kun sä olet täällä tähän aikaan vuodesta, niin kyllä sulla paperit kunnossa on.

Olen ollut puikoissa seitsemällä merellä: Barentsinmerellä, Jäämerellä, Atlantilla, Pohjanmerellä, Välimerellä, Joonianmerellä ja Itämerellä. En yritä nyt kuulostaa reteältä, mutta selvähän se on, että Itämeri on pyykkialju, valtameriin verrattuna. Itämerellä ei ole mitään hätää, vaikka kone toppaisi, ajoankkuri keulasta ulos vain ja kuomu päälle niin parin päivän päästä olet maissa joka tapauksessa.

Mutta kyllä Itämeri osaa tietysti vaativakin olla, ainakin avoveneellä. Se vesi on niin mahdollottoman kevyttä. Ja syksyisin, kun vesi on kylmääkin, se on ihan hemmetin kevyttä. Juuri se tekee Itämeren aallosta niin repivää ja jyrkkää. Valtameren aalto lyö kuin leka, mutta se ei tule pystyssä niin kuin Itämerellä. Valtameri velloo, Itämeri repii. Ja kun valtamerellä voi törmätä enintään johonkin ajelehtivaan konttiin, niin Itämerellä saakin sitten navigoida ihan tosissaan, ainakin saaristossa syyspimeällä.

Kesäisin Itämeri on tietenkin kertakaikkisen upea veneilykeidas. Kun pojat oli pieniä, me ajettiin joka viikonloppu ulos, mahdollisimman kauas, ja yövyttiin siellä kallioilla teltassa.

Aika paljon minä olen viettänyt aikaani tuolla uloimmilla luodoilla. Siellä ei ole tungosta. Joku lohestaja saattaa käväistä, ja taivaanrannassa kulkee laivan siluetti, sitten on taas hyvin hiljaista. Syksyisin

maisema on yhtä sinertävää harmautta. Kaikkein parhaalta tuntuu sumussa, se täydellinen tyhjiys, vene keikkuu hiljalleen, vain kompassista näkee, miten päin maailma on, Suomi tuolla, Viro tuolla. Paitsi että linnustamisen kannalta sumu ei tietenkään ole hyvä sää, siihen oli löysä tihku se sopivin keli.

Nyt ne ulkoluotojen linnustusreissut ovat minulle menneisyyttä. Haulikonkin olen myynyt. Välillä tulee oikein ikävä allia ja haahkaa. Nimittäin grillattuna. Sitä lihan ja rasvan hienoa makua.

Mutta ulkoluodot, ne ovat ja pysyvät. Sinne minä olen aina kaivannut ja sinne aina palannut. Uloimmilla luodoilla – se on tainnut olla se minun koko elämäni teema.

”

Pullopistin kolmiosaisessa kaunokirjallisessa kesäsarjassa julkaistaan kirjailija Petri Tammisen tekemiä haastatteluja Suomen ja Ruotsin saariston ja ulkoluotojen asukkaista. Kirjoitukset julkaistaan kolmena heinäkuuisena torstaina Centrum Balticumin 10-vuotisjuhlavuoden kunniaksi.

Petri Tamminen on vääkyläinen kirjailija, joka on julkaissut 11 kaunokirjallista teosta, tuoreimpina Suomen historia (2017) ja Meriromaani (2015). Hän on syntynyt Helsingissä vuonna 1966 ja käynyt koulunsa Turussa. Meressä häntä kiinnostaa, viehättää ja pelottaa se sama kuin avaruudessa: käsittämätön suuruus.